

УДК 377.014.6:005.6

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ, ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

*Альона Попеску,
викладач спеціальних дисциплін,
Центр підготовки і перепідготовки
робітничих кадрів №1 м. Кривий Ріг,
Дніпропетровської області,
<https://orcid.org/0009-0005-1644-8840>
e-mail: alenaPopescu4429@gmail.com*

Анотація. У статті аналізуються трансформаційні процеси в професійній освіті України, викликані війною, потребою в повоєнному відновленні та прагненням до євроінтеграції. Розглядаються ключові виклики, такі як руйнування інфраструктури, зміна потреб ринку праці та необхідність адаптації до європейських стандартів. Особлива увага приділяється інноваційним підходам до навчання, розвитку цифрових навичок та співпраці з міжнародними партнерами.

Ключові слова: професійна освіта, війна, відновлення, євроінтеграція, цифровізація, інновації, міжнародна співпраця, ринок праці.

DEVELOPMENT OF VOCATIONAL EDUCATION IN THE CONDITIONS OF WAR, POST-WAR RECOVERY, AND EUROPEAN INTEGRATION OF UKRAINE: NEW CHALLENGES AND OPPORTUNITIES

*Olena Popescu,
Teacher of Special Disciplines,
Center for Training and Retraining of Workers
No. 1, Kryvyi Rih, Dnipropetrovsk Region*

Abstract. The article analyzes the transformational processes in vocational education in Ukraine caused by the war, the need for post-war recovery, and the desire for European integration. Key challenges such as infrastructure destruction, changing labor market needs, and the need to

adapt to European standards are considered. Special attention is paid to innovative approaches to learning, the development of digital skills, and cooperation with international partners.

Keywords: vocational education, war, recovery, European integration, digitalization, innovation, international cooperation, labor market.

Війна в Україні не лише завдала величезних руйнувань, але й стала каталізатором для трансформації системи професійної освіти. Необхідність швидкої адаптації до нових реалій, відновлення економіки та інтеграція в європейський простір вимагають інноваційних підходів до підготовки кваліфікованих кадрів. Військова агресія Росії стала не лише трагедією, але й каталізатором для трансформації системи професійної освіти. Руйнування інфраструктури, переміщення студентів та викладачів, зміни на ринку праці – все це вимагає швидкої та ефективної реакції.

Виклики та трансформації:

1. Руйнування інфраструктури та переміщення
2. Зміна потреб ринку праці
3. Адаптація до європейських стандартів

Війна в Україні призвела до безпрецедентних руйнувань, які торкнулися всіх сфер життя, зокрема й системи професійної освіти. Зруйновані навчальні заклади, втрата критично важливого обладнання та масове переміщення студентів і викладачів стали серйозними викликами, що вимагають негайних та ефективних рішень.

Освіта – це фундаментальний елемент будь-якого суспільства, який забезпечує довгостроковий розвиток, стабільність та процвітання. Унаслідок руйнування інфраструктури виникають серйозні проблеми в освітній сфері, що ставить під загрозу якість навчання та доступ до знань. Втрата навчальних закладів, обладнання та переміщення учасників освітнього процесу створюють значні труднощі, вирішення яких вимагає ефективних і швидких заходів.

Здобувачі освіти та вчителі позбавлені безпечного місця для викладання і навчання, а модернізація пошкоджених будівель часто потребує років і значних фінансових інвестицій. Навчальні матеріали та ресурси, такі як комп'ютери, лабораторне устаткування, бібліотеки, також були знищені. Це позбавляє студентів доступу до сучасних

методів навчання, знижує ефективність освітнього процесу і збільшує розрив між тими, хто має доступ до ресурсів, і тими, хто його втратив.

Внаслідок активних бойових дій значна кількість закладів професійної (професійно-технічної) освіти (П(ПТ)О) зазнала прямих влучань, що призвело до повного або часткового руйнування будівель. Особливо постраждали регіони, де велися найзапекліші бої: Донецька, Луганська, Харківська, Херсонська та Запорізька області. Втрачено не лише навчальні корпуси, але й гуртожитки, спортивні комплекси, їдальні та інші об'єкти, необхідні для забезпечення повноцінного освітнього процесу.

Сучасне обладнання, верстати, комп'ютери, лабораторне обладнання, необхідне для практичного навчання, було знищено або викрадено. Втрачено навчальні матеріали, підручники, методичні посібники, бібліотечні фонди та архіви, що ускладнює відновлення освітнього процесу. Це особливо критично для професій, які вимагають практичних навичок, таких як будівельні, технічні та виробничі спеціальності.

Мільйони українців, серед яких студенти та викладачі, були змушені покинути свої домівки, рятуючись від бойових дій. Внутрішньо переміщені особи (ВПО) переїхали в інші регіони України, а значна кількість виїхала за кордон. Це призвело до розриву зв'язків між учасниками освітнього процесу, ускладнило формування навчальних груп та організацію практичних занять.

Спільна праця, злагоджені дії та підтримка міжнародної спільноти допоможуть подолати ці труднощі та забезпечити світле майбутнє для молодого покоління.

Руйнування інфраструктури та переміщення мають глибокий вплив на освітній процес та суспільство загалом. Для забезпечення доступу до якісної освіти потрібні невідкладні заходи. Спільна робота уряду, громадянського суспільства та міжнародної спільноти має ключове значення для відновлення освітнього процесу та створення умов для процвітання майбутніх поколінь.

Технології, автоматизація та глобалізація кардинально змінюють вимоги до спеціальностей. Зростає попит на ІТ-спеціалістів, аналітиків даних та професіоналів у «зеленій» економіці. Роботодавці шукають працівників із м'якими навичками, такими як креативність, адаптивність і вміння працювати у віддаленому форматі. Ключовим стає постійне навчання та перекваліфікація.

Ринок праці зазнає суттєвих змін через вплив технологічного прогресу, глобалізації та соціально-економічних факторів. Ці зміни вимагають від працівників та роботодавців швидкої адаптації до нових реалій. *Причини змін ринку праці є технологічний прогрес*, де роботизація та автоматизація перетворюють традиційні робочі процеси. Завдання, що потребують фізичної праці, поступово замінюються машинами. Попит на фахівців у сфері ІТ, програмування, кібербезпеки та обробки даних стрімко зростає.

Глобалізація говорить, що ринки праці стають більш взаємозалежними, що збільшує потребу в багатомовних працівниках та спеціалістах із крос-культурною компетенцією. Поширення дистанційної роботи дозволяє компаніям залучати кадри з будь-якого куточка світу. *Екологічна свідомість* націлює на перехід до «зеленої» економіки створює нові спеціальності, такі як інженери відновлюваної енергетики, менеджери зі сталого розвитку та екологи. А от *демографічні зміни* підкреслюють те що, старіння населення підвищує потребу в медичних працівниках, соціальних робітниках та спеціалістах зі сфери догляду. Молодше покоління, у свою чергу, цінує гнучкість та роботу, яка відповідає їхнім цінностям.

Зміна потреб ринку праці визначає необхідність розвитку нових навичок та гнучкості у кар'єрному розвитку. Безперервне навчання, використання сучасних технологій і акцент на інновації є ключем до успіху в новій економіці. Інвестиції у професійну освіту та розвиток людського капіталу стають критичними для забезпечення конкурентоспроможності національної економіки.

Адаптація до європейських стандартів є ключовим аспектом реформування професійної освіти в Україні, особливо в контексті євроінтеграції. Цей процес передбачає гармонізацію національної системи освіти з європейськими нормами та практиками, що забезпечить конкурентоспроможність українських фахівців на європейському ринку праці.

Значення адаптації до європейських стандартів говорить про підвищення конкурентоспроможності України на міжнародній арені, гармонізація національного законодавства з нормами Європейського Союзу, а також про покращення умов життя громадян через підвищення стандартів якості у різних сферах: освіті, медицині, екології, економіці.

Адаптація до європейських стандартів – це складний і тривалий процес, що вимагає значних зусиль і ресурсів. Серед основних

викликів: Необхідність проведення глибоких реформ у різних сферах, опір з боку консервативних сил та корупція і нестабільна економічна ситуація. Попри виклики, адаптація до європейських стандартів відкриває перед Україною широкі перспективи, а саме поглиблення інтеграції з ЄС та отримання статусу члена ЄС. Підвищення конкурентоспроможності української економіки, ще покращення якості життя громадян, і зміцнення демократії та правової держави. Адаптація до європейських стандартів – це важливий етап на шляху України до євроінтеграції. Цей процес вимагає системних змін та скоординованих зусиль з боку держави, бізнесу та громадянського суспільства. Успішна адаптація забезпечить Україні стабільний розвиток, процвітання та інтеграцію в європейську спільноту.

Розвиток професійної освіти в Україні в умовах війни та євроінтеграції вимагає системних змін та інноваційних підходів. Необхідно створити гнучку та адаптивну систему, здатну забезпечити якісну підготовку фахівців, які будуть конкурентоспроможними на європейському ринку праці та сприятимуть відновленню економіки України.

Війна стала не лише трагедією, але й каталізатором для трансформації системи професійної освіти. Руйнування інфраструктури, переміщення студентів та викладачів, зміни на ринку праці – все це вимагає швидкої та ефективною реакції.

В умовах війни та євроінтеграції – це складний, але надзвичайно важливий процес. Ми повинні об'єднати зусилля, щоб створити сучасну, ефективну та конкурентоспроможну систему професійної освіти, яка відповідатиме потребам нашої країни та сприятиме її відновленню та розвитку.

Список посилань

Держстат. (2024). *Освіта в Україні*.
https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/osv_.htm

Міністерство освіти і науки України. (2024). *Стратегія розвитку професійної освіти*.
https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2020/01/strat_plan_mon_2024.pdf

Європейська комісія. (2024). *Підтримка України у сфері освіти*.
<https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/>

Міжнародна організація праці. (2024). *Ринок праці в Україні*.
<https://niss.gov.ua/doslidzhennya/sotsialna-polityka/osnovni-kharakterystyky-rynku-pratsi-ukrayiny-u-pershomu>

Війна та освіта. Два роки повномасштабного вторгнення. Бриф за результатами дослідження. (2024). Київ.
https://znayshov.com/News/Details/rezultaty_opytuvannia_viina_ta_osvita_dva_roky_povnomasshtabnoho_vtorhnennia

ЄДЕБО. (2024). *Статистичні дані*.
<https://vstup.edbo.gov.ua/statistics/>

Герцева, Д. (2024). Ринок праці в аграрному секторі потерпає від дефіциту кадрів: названо найбільш потрібні спеціальності. *OBOZ.UA*.
<https://www.obozrevatel.com/ukr/ekonomika-glavnaya/economy/rinok-pratsi-v-agrarnomu-sektori-poterpaє-vid-defitsitu-kadriv-nazvano-najbilsh-potribni-spetsialnosti.htm>

Павліш, О. (2024). Міжнародна організація праці прогнозує зростання безробіття у світі цього року до 5,2 %. *Українська правда: Економічна правда*. <https://epravda.com.ua/tags/bezrobittja/>

Топчій, О. (2024). В Україні зросли податкові надходження від туристичної галузі: хто приніс найбільше? *Уніан*.
<https://www.unian.ua/tourism/news/v-ukrajini-zrosli-podatkovy-nahodzhennya-vid-turistichnoji-galuzi-hto-prinis-naybilshe-12452952.html>

— 00 —

УДК 377.014.6:005.6

**НАВЧАЛЬНО-ПРАКТИЧНИЙ ЦЕНТР – ІННОВАЦІЙНИЙ
ОСВІТНІЙ ОСЕРЕДОК ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ
РОБІТНИКІВ ДЛЯ ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ**

*Ольга Рукавішнікова,
директорка Центру підготовки і
перепідготовки робітничих кадрів №1
м. Кривий Ріг,
e-mail: cpprk1kr@gmail.com*

Анотація. У роботі проаналізовано роль та значення навчально – практичних центрів для підготовки кваліфікованих спеціалістів, здатних успішно реалізувати основні виклики повоєнної відбудови,